

Podstawowe zasady współpracy z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości

zarys wykładu

I. Pojęcie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości:

A) Organy ścigania to m.in.

- a) Policja
- b) Straż Graniczna
- c) Żandarmeria Wojskowa
- d) Wspecjalizowane organy ścigania , w zakresie konkretnych przestępstw(np. Państwowa Inspekcja Pracy, Nadleśnictwa, koła łowieckie i inne)
- e) Skarbowe Organy Ścigania
- f) Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

B) Organy wymiaru sprawiedliwości to:

- a) Prokuratura
- b) Sądy
- c) Sądy szczególne(np. arbitrażowe)

II. Obowiązki i prawa osób, które prowadzą negocjacje.

Osoby, prowadzące negocjacje(np. z terrorystami albo samobójcami) , współpracujące z organami ścigania, w konkretnych sytuacjach mogą liczyć na ochronę równą funkcjonariuszom publicznym. Wypełniają wówczas rolę osób” przybranych do pomocy funkcjonariuszowi” choćby same funkcjonariuszem nie były. Katalog funkcjonariuszy publicznych jest bardzo szeroki, należy go jednak za przepisem kodeksu karnego wymienić, aby uświadomić sobie, komu można być „ przybranym” do pomocy Zgodnie z art. 115 § 13 kodeksu karnego funkcjonariuszem publicznym jest:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) poseł, senator, radny,
- 2a) poseł do Parlamentu Europejskiego,
- 3) sędzia, ławnik, prokurator, notariusz, komornik, kurator sądowy, osoba orzekająca w sprawach o wykroczenia lub w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy,
- 4) osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych,
- 5) osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe,
- 6) osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej,
- 7) funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej,
- 8) osoba pełniąca czynną służbę wojskową

Ochrona funkcjonariusza publicznego i osoby przybranej mu do pomocy zawarta jest w art. 222- 226 kodeksu karnego. Brzmia one:

Art. 222.

§ 1. Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego **lub osoby do pomocy mu przybranej** podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Art. 223. Kto, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub

osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Art. 224. § 1. Kto przemocą lub groźbą bezprawną wywiera wpływ na czynności urzędowe organu administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia funkcjonariusza publicznego albo **osoby do pomocy mu przybranej** do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest skutek określony w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 225. § 1. Kto osobie uprawnionej do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska lub **osobie przybranej jej do pomocy** udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto osobie uprawnionej do kontroli w zakresie inspekcji pracy lub **osobie przybranej jej do pomocy** udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej.

Art. 226.

§ 1. Kto znieważa funkcjonariusza publicznego albo **osobę do pomocy mu przybraną** podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Przepis art. 222 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Kto publicznie znieważa lub poniża konstytucyjny organ Rzeczypospolitej Polskiej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Osoba prowadząca negocjacje winna stosować się od poleceń uprawnionych funkcjonariuszy, pamiętając zawsze, iż choć jest tylko osobą „przybrana do pomocy” to wykonuje de facto czynności funkcjonariusza.

III. Obowiązki osoby po zakończeniu negocjacji

W praktyce najczęstszym obowiązkiem jest konieczność złożenia zeznań w charakterze świadka co do przebiegu negocjacji. Od obowiązku tego w zasadzie, poza incydentalnymi wyjątkami, nie można się uchylić, albowiem art. 177 § 1 kodeksu postępowania karnego stanowi, iż „Każda osoba wezwana w charakterze świadka ma obowiązek stawić się i złożyć zeznanie”

Kodeks przewiduje wyłączenia możliwości składania zeznań. Po pierwsze, są osoby których w ogóle nie można przesłuchiwać w charakterze świadków na pewne okoliczności.

Mówi o tym art. 178. k.p.k. : „Nie wolno przesłuchiwać jako świadków:

- 1) obrońcy lub adwokata działającego na podstawie art. 245 § 1, co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę,
- 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi”

Inne osoby można przesłuchiwać tylko przy spełnieniu określonych rygorów I tak przepisy kodeksu postępowania karnego stanowią odpowiednio:

Art. 179. § 1. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy państwowej mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony.

§ 2. Zwolnienia wolno odmówić tylko wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić mogło poważną szkodę państwu.

§ 3. Sąd lub prokurator może zwrócić się do właściwego naczelnego organu administracji rządowej o zwolnienie świadka od obowiązku zachowania tajemnicy.

Art. 180.

§ 1. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy służbowej lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które

rozciga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy.

§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, lekarskiej lub dziennikarskiej mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 3.

§ 4. ...

.

§ 5. ...

Art. 185a. § 1. W sprawach o przestępstwa określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego { Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności- przypis MZ} pokrzywdzonego, który w chwili czynu nie ukończył 15 lat, powinno się przesłuchiwać w charakterze świadka tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub zażąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa.

Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 { przepis brzmi -Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje. - przypis MZ}

ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego.

§ 3. Protokół przesłuchania odczytuje się na rozprawie głównej; jeżeli został sporządzony zapis dźwiękowy przesłuchania, należy go odtworzyć.

Natomiast prawo do odmowy składania zeznań dotyczy bardzo wąskiej grupy podmiotów, jak to stanowią poniższe przepisy k.p.k.:

Art. 182.

§ 1. Osoba najbliższa dla oskarżonego może odmówić zeznań.

§ 2. Prawo odmowy zeznań trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.

§ 3. Prawo odmowy zeznań przysługuje także świadkowi, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem.

Art. 183.

§ 1. Świadek może uchylić się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

§ 2. Świadek może żądać, aby przesłuchano go na rozprawie z wyłączeniem jawności, jeżeli treść zeznań mogłaby narazić na hańbę jego lub osobę dla niego najbliższą.

Art. 185. Można zwolnić od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania osobę pozostającą z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym, jeżeli osoba taka wnosi o zwolnienie.

**Zarys wykładu przygotował
mgr Marcin Zalewski**